PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI

5.9.2019

PYHÄJÄRVEN KAUPUNKIKONSERNIN ELINKEINOJEN KEHITTÄMISPALVELUIDEN UUDELLEENJÄRJESTÄMINEN

Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA)

Kaupunginhallitus 9.9.2019 § x, liite x

5.9.2019

Tausta:

Pyhäjärvi on voimakkaan rakennemuutoksen vaikutusalueena. Rakennemuutos tapahtuu samanaikaisesti sekä elinkeinorakenteessa, väestörakenteessa että myös julkisten palvelujen palvelurakenteessa. Rakennemuutoksen syitä on useita ja ne ovat monin kohdin samalla koko maan kattavia ilmiöitä.

Kaivostoiminnan ennakoitavissa olevalla loppumisella on merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia, joihin varautuminen on välttämätöntä paikkakunnan ja seudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi. Viimeisten arvioiden mukaan maanalaisen kaivostoiminnan loppuminen ajoittuisi vuoteen 2021, jonka jälkeen kaivosalueella tapahtuisi mm. rikastamotoimintaa. Kaivostoiminnan taloudellinen merkitys Pyhäjärvelle on erittäin suuri. Työllisyys- ja tulovaikutusten lisäksi kaivoksen vaikutus alueen elinkeinotoimintaan ja sen jatkuvuuteen ja kehittymiseen on ollut ratkaisevassa roolissa. Kaivoksen loppumisen myötä katoaa myös osa siitä perustasta, jolle yritykset ovat aiemmin voineet liiketoimintansa rakentaa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta tuleva maakuntauudistus tms. merkitsee suuressa määrin myös elinvoimavaikutusten uusjakoa sote-palveluiden osalta koko alueella. Maatalouden pitkäaikainen rakennemuutos on yhä jatkossakin vaikuttamassa paikalliseen elinvoimaan mahdollisesti negatiivisesti. Pyhäjärvi on mm. maakunnan elinvoimaindikaattorilla mitattuna maakunnan häntäpäässä.

Pyhäjärvi kehittää elinkeinoja sekä kaupungin elinkeinopalveluiden, Pyhäjärven Kehitys Oy:n että Pyhäjärven Callion kautta. Lisäksi Nihak ry:ltä ostetaan 0,5 htv yritysneuvontapalveluja. Henkilöstöresurssi jakaantuu:
Kaupungin elinkeinopalvelut, n. 0,4 htv (kaupunginjohtaja)
Pyhäjärven Kehitys Oy, 2 htv (yhtiön toimitusjohtaja ja toimistosihteeri)
Pyhäjärven Callio, 1 htv (ohjelmajohtaja)
Nihak ry:n ostopalvelut, 0,5 htv (yrityspalvelupäällikkö)

Lisäksi yksittäisissä kehityshankkeissa työskentelee hankehenkilöstöä, joiden palkkakulut sisältyvät ko. hankkeiden budjetteihin. Tämä tarkastelu ei kohdistu hankehenkilöstöön, joiden tehtävät on määritelty hankesuunnitelmissa, jotka rahoittajataho on hyväksynyt.

Vastatakseen monialaisen rakennemuutoksen tuomiin haasteisiin Pyhäjärven kaupungin tulee pyrkiä mahdollisimman hyvään tuloksellisuuteen kehittämistoimenpiteiden kohdalla. Kaupungin vaikea taloudellinen tilanne ei kuitenkaan mahdollista merkittäviä lisäpanostuksia elinkeinojen kehittämiseen lähivuosina, joten on pyrittävä nostamaan nykyisten resurssien tehokkuutta. Samanaikaisesti kaupungin taloustilanteen kanssa myös Pyhäjärven Kehitys Oy:n taloudellinen tilanne on heikentynyt mm. Peuratalot Oy:n konkurssin vuoksi. Kehitysyhtiö ei ole pystynyt nykyisellä 200.000 euron vuotuisella kaupungilta saamallaan tulovirralla saavuttamaan juurikaan panostusta vastaavia edistysaskeleita kaupungin kehitystoiminnassa tai kehittämään omaa toimintaansa. Yhtiön tulevat tilinpäätökset tulevat olemaan alijäämäisiä, ellei toiminnan kehittämistä ja talouden tasapainottamista tehdä jo vuoden 2020 aikana merkittävästi. Kaupunki on 10.6.2019 § 163 päättänyt pääomittaa yhtiötä 250.000 eurolla, mutta lisäpääomittaminen joudutaan tekemään lähivuosina nykyisellä toimintamallilla jatkettaessa.

Arvioinnin johdanto:

Tämä ennakkovaikutusten arviointi on laadittu koskien Pyhäjärven kaupunkikonsernin elinkeinopalveluiden uudelleen järjestelyä. Uudelleen järjestelyn tarkastelu koskee erityisesti rajapintaa kaupungin elinkeinopalveluiden ja kaupungin konserniyhtiö Pyhäjärven Kehitys Oy:n välistä työnjakoa. Tarkastelu sivuaa myös Pyhäsalmen kaivoksen uusiokäyttöä kehittävää Pyhäjärven Calliota (Pyhäsalmen Kvanttikiinteistöt Oy) ja Nihak ry:ltä ostettavaa yritysneuvojaresurssia.

Arviointi on laadittu noudattaen Kuntaliiton suositusta: ”Vaikutusten ennakkoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa”. Arviointi jakaantuu neljään (4) osa-alueeseen:

1. kuntalaisvaikutukset (ihmisiin kohdistuvat vaikutukset)
2. ympäristövaikutukset
3. organisaatio- ja henkilöstövaikutukset sekä
4. taloudelliset vaikutukset

Vaikutuksia on tarkasteltu sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä. Jotkut tunnistetuista ja kuvatuista vaikutuksista ovat välittömiä, ja toiset välillisiä.

Kaupunkilaisiin kohdistuvat vaikutukset

Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan esityksen vaikutuksia, jotka voivat kohdistua yhtäältä kaupungin palveluja käyttäviin henkilöihin ja toisaalta henkilöihin, jotka asuvat Pyhäjärvellä mutta eivät käytä palveluja.

	On vaikutuksia	Ei ole vaikutuksia	On selvitettävä
Kaupunkistrategian toteutuminen	X		
Peruspalvelut ja palvelurakenne		X	
Elinkeinojen kehittämistavoitteiden edistäminen	X		

Kaupunkistrategian toteutuminen

Pyhäjärven kaupunkistrategian mission mukaan ”Pyhäjärven elinkeinorakenne on uudistettu vastaamaan työelämän muutosta ja kasvualojen paikallisia mahdollisuuksia”. Tämä missio on elinkeinojen kehittämistä koskevien strategisten tavoitteiden taustalla.

Pyhäjärven kaupunginvaltuuston 26.6.2018 § 50 hyväksymässä kaupunkistrategiassa strategisiksi painopisteiksi on valittu:

1. Saavutettavuudesta, infrastruktuurista ja osaamisesta vetovoimaa
2. Elinvoimasta ja hyvinvoinnista pitovoimaa
3. Kaupunkikonsernin tasapainoinen talous ja konserniyhtiöiden rooli elinvoiman edistämisessä
4. Alueellinen yhteistyö ja vuorovaikutus

Elinkeinojen kehittämispalveluiden toiminnalla on suoraan keskeinen osuus monien painopisteitä jalkauttavien strategisten tavoitteiden onnistumiselle. Kaupunkistrategian tavoitteet tarkennetaan vuosittain talousarvion toiminnallisissa tavoitteissa, joiden valmisteluvastuu kohdennetaan kaupunginhallitukselle, lautakunnille ja tytäryhtiöille. Talousarviokirjaan valmistellaan tavoitekohtaisesti tarkemmat toimenpiteet ja niiden arvioimiseen soveltuvat mittarit.

Peruspalvelut ja palvelurakenne

Vaikka elinkeinojen kehittämispalvelut ovat elinvoiman kannalta muodostuneet myös peruspalveluiksi, esitetyllä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta peruspalveluihin. Ainoa konkreettinen palvelurakenteeseen kohdistuva muutos on tuoda uuden perustettavan elinkeinojen kehittäjän työpiste kaupungintalolle. Työpisteen muutos helpottaa aktiivisempaa vuorovaikutusta ja viestintää, jota nykyinen toimintamalli ei suoraan tue.

Elinkeinojen kehittämistavoitteiden edistäminen

Kaupungin elinkeinojen kehittämistä tulee tehdä laajalti ja ahkerasti eri toimialoilla. Risteysalueen kehittämisen ja kaivoksen uusiokäytön osalta kaupungin elinkeinopalvelut ja Pyhäjärven Callio ovat omilla lohkoillaan valmistelleet kehittämissuunnitelmia, joiden mukaisia toimenpiteitä on tehty ja ollaan parhaillaan toteuttamassa. Pyhäjärven kehittämisen kannalta myös muiden alojen osalta tulee pyrkiä suunnitelmalliseen kehittämiseen, jotta kehitysresurssit pystyttäisiin suuntaamaan sinne, missä kehittämispotentiaali on akuutein. Esimerkiksi sote- ja hyvinvointialan tai matkailualan kehittämisen osalta suunnitelmalliseen kehittämiseen ei ole nykyisellä resurssien jaolla päästy tyydyttävästi. Myös joidenkin Pyhäjärvelle erityisiä mahdollisuuksia sisältävien alojen, kuten elokuva- ja TV-tuotantojen, hyödyntämisestä ei ole saatu aikaan riittävää suunnitemallisuutta, joka olisi lähtökohtana konkreettisille toimenpiteille. Esitetyllä muutoksella saadaan vahvistettua kehittämistyön suunnitelmallisuutta.

Esitetty muutos toisi tehokkuutta myös yritysneuvontaan, niin toiminnassa olevien kuin aloittavienkin yritysten osalta. Nykyisellään sekä kaupungin elinkeinopalveluiden että Pyhäjärven Kehitys Oy:n taholta aloittavat tai jo toimivat yrittäjät ohjataan monesti Nihak ry:n yrityspalvelupäällikön luokse, joka tekee mm. aloittavien yritysten rekisteröintiasiakirjat ja -neuvonnan sekä liiketoimintasuunnitelmat (LTS) yrittäjien kanssa. Esitetty muutos toisi kaupungin elinkeinopalveluihin saman mahdollisuuden ns. yhden luukun periaatteella. Samaa periaatetta edesauttaa entistä tiiviimpi yhteistyö mm. maankäytön suunnittelun kanssa.

Nihak ry:n toimittaman yrityspalvelupäällikköresurssin osalta toimivuutta voi pitää hyvänä ja saatu palaute palvelusta on ollut yrittäjien taholta kiitettävää. Palvelun määrään tai järjestämismalliin ei olla esittämässä muutoksia, vaan Nihakin toimittamaa palvelua tarvitaan jatkossakin tukemaan kaupungin tuottamia elinkeinopalveluita.

5.9.2019

Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Ympäristövaikutukset kohdistuvat ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan tai kulttuuriperintöön.

	On vaikutuksia	Ei ole vaikutuksia	On selvitettävä
Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset		X	

Esitetyt muutokset eivät aiheuta ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

5.9.2019

Organisaatioon kohdistuvat vaikutukset

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset kohdistuvat eri organisaatioiden välisiin suhteisiin, organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin, luottamuselinten toimintaan, henkilöstöön tai hallintoon.

	On vaikutuksia	Ei ole vaikutuksia	On selvitettävä
Kaupungin julkisuuskuva		X	
Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa	X		
Vaikutukset konsernin henkilöstöön	X		
Kehittämispalveluiden välinen yhteistyö	X		

Kaupungin julkisuuskuva

Elinkeinojen kehittäjän työsuhteen perustaminen kaupungin elinkeinopalveluihin on lähtökohtaisesti neutraali kaupungin julkisuuskuvan kannalta. Kehittämispalveluiden selkeyttäminen voi näyttäytyä positiivisena asiana asiakkaiden kannalta. Välillisesti uudelleenorganisointi voi vaikuttaa kaupungin julkisuuskuvaan positiivisesti saavutettavien kehittämistulosten kautta.

Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Elinkeinojen kehittäjän työsuhteen perustaminen kaupungin elinkeinopalveluihin parantaa palvelun sujuvuutta. Elinkeinopalveluiden henkilöresurssi pystyy erikoistumaan jollekin yritysneuvonnan osa-alueelle ja samalla oman työpanoksensa kautta hoitaa neuvotteluita entistä pidemmälle esim. maankäytön suunnitelmia ja käynnissä olevia paikallisia ja seutukunnallisia hankkeita hyödyntäen. Nykyisen toimintamallin organisaatiorajat luovat turhia hidasteita ja tiedonkulun aukkokohtia, jotka näkyvät hitaasti etenevinä kehittämistoimenpiteinä. Useiden toimijaorganisaatioiden mallin yksinkertaistaminen lisää myös kaupungin kehittämistoiminnan lähestyttävyyttä yrittäjien ja muiden yhteistyökumppaneiden suuntaan.

Vaikutukset konsernin henkilöstöön

Esityksessä yhtiön toimitusjohtajan tehtävä lakkaa sopimuskauden päättyessä ja kaupungin elinkeinopalveluihin palkataan elinkeinojen kehittäjä. Kehitysyhtiön toimistosihteerin tehtävä jätetään lähivuosina tapahtuvan eläköitymisen yhteydessä täyttämättä ja jäljelle jääneet työtehtävät hoidetaan kaupungin keskushallinnon kautta. Kokonaisvaikutukset ovat nykytasoon verrattuna siis 1 htv vähennys, joka toteutuu eläköitymisen kautta.

Kehittämispalveluiden välinen yhteistyö

Nykyinen malli on tuonut esille monin kohdin vaikeuksia saada konsernin yhteisen kehittämisnäkemyksen tulevan kehitysyhtiön konkreettiseksi kehittämistoiminnaksi. Niin ikään ongelmia on aiheuttanut ajoittainen kehittämishankkeiden hallinnointivastuu jakautuminen usealle toimijalle, joka on aiheutunut myös rahoittajien vaatimuksista. Hankekehittämisessä henkilöstöjohtamisen vastuu tulee olla hankkeen operatiivisella johdolla, jotta hankkeen aikaiset pulmatilanteet saadaan tehokkaasti ratkaistua. Nykyinen toimintamalli on jo aiheuttanut hankekohtaisia ongelmia tavoitteisiin pääsemisessä, kun taas ehdotettu muutos olisi ko. riskin kannalta selvästi parempi.

Esitykseen liittyy palkattavan elinkeinojen kehittäjän työpisteen siirto kaupungintalolle muiden kehittämispalveluiden kanssa saman katon alle. Niin sanotusti saman katon alle koottuna kehittämisresurssit saadaan tuottamaan parempia tuloksia ohjauksen helpottuessa. Säännöllinen raportointi ja toimiva yhteistyö muiden kehittäjätahojen (Callio, Nihak, elinkeinopalvelut) kanssa vapauttaa myös konsernijohdon käyttämää aikaresurssia, jota nyt kuluu yhtiön tekemän kehittämistoiminnan ohjaukseen merkittävässä määrin.

5.9.2019

Taloudelliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kaupungin tai konserniyhtiön tuloihin tai menoihin joko niitä lisäämällä tai vähentämällä. Kaupungin talouteen saattavat vaikuttaa esimerkiksi esitykset, jotka vaikuttavat väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan ja käyttäytymiseen, yritysten toimintaan, niiden väliseen kilpailuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn sekä markkinoiden toimivuuteen, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitukseen, voimavarojen jakoon, työllisyyteen ja tuottavuuteen tai palvelutuotantoon.

	On vaikutuksia	Ei ole vaikutuksia	On selvitettävä
Työllisyysvaikutukset	X		
Vaikutus kehittämismäärärahoihin	X		
Elinkeinojen kehittäminen	X		

Työllisyysvaikutukset

Vuoden 2018 alussa tehty kiinteistöliiketoiminnan siirto (osittaisjakautuminen) Ki Oy Rillankiveen on vähentänyt työvoimatarvetta merkittävällä tavalla kehitysyhtiön kiinteistöhallinnon osalta. Toimintamallin uudistus ja vapautuvien resurssien suuntaaminen Pyhäjärven kehittämistä tehokkaammin palvelevaan toimintaan on kuitenkin yhtiössä vielä tekemättä. Esityksessä lakkaava toimitusjohtajan tehtävä korvattaisiin uudella elinkeinojen kehittäjän tehtävällä. Lisäksi kehitysyhtiön toimistosihteerin tehtävä lakkaisi lähivuosina eläköitymisen myötä. Säästövaikutus tuolloin tulee olemaan noin 48.000 euroa vuodessa kaikkine henkilöstökuluineen.

Vaikutus kehittämismäärärahoihin

Esitetty muutos tarkoittaisi uuden elinkeinojen kehittäjän työsuhteen perustamista kaupungin elinkeinopalveluihin syksystä 2020 alkaen. Samalla Pyhäjärven Kehitys Oy:n kokopäiväisestä toimitusjohtajaresurssista voidaan luopua meneillään olevan sopimuskauden (31.12.2020 saakka) päätyttyä. Koska uusi rekrytoitava henkilö ei olisi johtavassa asemassa tai esimiesasemassa, vaan kehittäjänä, on palkkakuluissa (sivukuluineen) saatavissa säästöä noin 18.000 euroa vuodessa. Säästyneet määrärahat voidaan käyttää elinkeinojen kehittämistoimenpiteisiin esimerkiksi joko ostopalveluina tai hankkeiden omarahoitusosuuksina.

Poistuvan toimitusjohtajan tehtävän palkkamenot sivukuluineen voidaan vähentää kaupungin kehitysyhtiöltä ostamasta elinkeinopalveluiden määrästä kokonaan vuodesta 2021 alkaen (n. 78.000 euroa vuodessa kaikkine henkilöstökuluineen). Määräraha elinkeinojen kehittäjän työsuhteeseen tulee vastaavasti lisätä kaupungin elinkeinotoimen kustannuspaikalle. Määräraha vuodelle 2020 olisi 21.000 euroa (4 kuukautta) ja 62.000 euroa vuodesta 2021 lähtien.

Pyhäjärven kaupunki on maksanut NIHAK ry:lle aluekehitys- ja elinkeinopalveluista vuonna 2018 yhteensä 75.200 euroa. Vuonna 2019 NIHAK ry:n jäsenmaksu on yhteensä 81.329 euroa (15,5 euroa/asukas). Määrärahat määräytyvät Nihakin ja jäsenkuntin kanssa tehtyjen sopimusten mukaan.

Elinkeinojen kehittäminen

Esityksessä kehitysyhtiö jäisi toimimaan yhtiönä, joka hallinnoi nykyisiä omaisuuseriään, toimisi elinkeinohankkeiden hallinnoijana tarvittaessa sekä toimisi samalla elinkeinojen kehittämisfoorumina yhtiön hallituksen kautta. Palkattava elinkeinojen kehittäjä hoitaisi yhtiön toimitusjohtajan tehtävät sivutoimisesti. Arvioitu hallinnollinen työaika olisi arvioituna noin 5 % työajasta, käsittäen myös yhtiön hallituksen työn fasilitoinnin. Muita elinkeinojen kehittämiseen kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty aiemmissa kohdissa.